Ч. 252 (13.200). Львів, неділя 13. листопада 1932. Poosztowa oplata zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Стейт як одиниця американської унії.

(Кореспонденція з Америки.)

Ню Йорк, 25. жовтня 1932.

Від проголошення „Деклярації Незалежности" первісних 13 американських стейтів, 4. липня 1776, по сьогоднішній день, одно треба завважати в історії Америки, а то зазначування на важному місці суверенности народу як населення, а не як нації. На тій основі зорганізовані також поодинокі держави, які, для відріжнення від загальної американської держави, ми називаємо з англійщини „стейтами" у протиставленні до „нації", тобто цілої американської Унії. В англійській мові якось вийшло, що нація це синонім держави. Це вказує, яким природним поняттям в англьосаксонській расі є національна держава. Отже присуди видають судді не в імени республики, але в „імени народу" („піпл"), а як приходить до когось судове візвання, то воно також видане в тім самім імени. І виразно в конституції стейту сказано, що „піпл" (people) є сувереном стейту.

Для характеристики варто запізнатися зі структурою бодай одного стейту, щоби мати поняття, на чім опирається його суверенність. Візьмім напр. один з найстарших стейтів, тобто стейт Ню Йорк, у якім лежить також найбільше місто західної півкулі, також з іменем Ню Йорк. Коли появилася Декларація Незалежности, проголошена в Континентальнім Конґресі у Філядельфії, а підписана між ін. і представниками території в Ню Йорку, то негайно потім, 9. липня 1776 р. зійшлася конвенція території Ню Йорку, яка тривала аж до 10. квітня 1779 р. і покінчилася проголошенням конституції стейту Ню Йорк. Її опрацював Джан Джей і вона вважається за найліпшу зі всіх первісних американських конституцій. Вона задержує всі добрі інституції, видані за часів панування англійського короля, до яких населення привикло. Властивою цілю конституції було поставити кольоніяльне правительство на народовластю. Суверенну власть перенесла конституція стейту з короля на населення. І всяка власть виходила лише з волі населення.

Навіть Декларація Незалежности не мала обовязуючої сили у стейті, доки її не ратифікувала стейтова конвенція. І виразно сказано, що ту Декларацію ратифікується тому, що вона містить у собі високі думки про рівність всіх людей на підставі уродження і про вивінування чоловіка вже з уродження такими правами, яких йому не вільно відбирати, а до тих прав належать між ін.: „життя, воля і стремління до щастя". Конституцію стейту зміняли кілька разів, а останній раз в 1894, і вона досі обовязує з поправками, ухваленими кількома наворотами, останній раз у 1930 р., хоч у 1915 році була скликана спеціяльна конституційна конвенція для переведення основних реформ в адміністрації, згідно з вимогами часу. Щоби виключити всякий сумнів, хто є сувереном стейту, на самому вступі, ще перед тим заки вичисляються статті конституції, сказано таке: „Ми, нарід стейту Ню Йорк, вдячні Всемогучому Богу за нашу свободу, установляємо отсю конституцію, щоби забезпечити її (себто свободи) благодати".

А потім йдуть артикули: I. Про незаймання особи і право голосу; II. про кваліфікацію виборців; III. про законодатні установи; IV про екзекутивну владу й інші. Загалом усіх статтей є 15, які обіймають коротко цілість справ на території стейту. Законодатна влада поділена на 2 части; її справує сенат (тепер складається з 51 членів), і палати послів (тепер має 150 членів). Обі палати мають відповідні комісії (сенат має 27, а нижча палата 34), але є й спільні комісії, вибрані на час каденції леґіслятиви за спільним порозумінням (тепер є 10). Леґіслятива сходиться в столиці стейту, тобто в місті Олбені, у часах передбачених конституцією, а ґовернор має право скликувати лише надзвичайні сесії. Він також підписує і проголошує ухвалені закони.

При цій нагоді варто зазначити, що в теперішнім стейтовім соймі є сенатором з одної ню-йорської округи Венямин Антін, який у своїй біографії, поміщеній в урядовім списку, подав, що він походить з Поділля, на Україні і приїхав до Америки 16-літним хлопцем. Перше був він в палаті послів через кільканацять каденцій.

Екзекутивна влада спочиває в руках ґовернора, вибираного загалом населення, тепер що два роки. Він має також право помилування або заміни кари, навіть кари смерти, як це має в кожній державі голова держави. До виборних урядів належить ще уряд стейтового контрольора і стейтового прокуратора, а крім тих трьох департаментів є ще 15 інших, як напр.: департамент податків і фінансів, прилюдних робіт, стейтовий (поліція, внутрішні справи), освіти, здоровля, ментальної гигієни, суспільного добра, рільництва, вязниць, банків і т. п.

Судівництво є зовсім окреме від адміністрації і найважніші судді, головно ті, що є в найвищім суді, є виборні. Їх ніхто не сміє усунути, коли не допускаються надужить. Судді мають право рішати також і про конституційність зарядження ґовернора, або інших властей. Отже судді це найбільше незалежний стан у стейті, як і взагалі в Америці.

Стейт фінансує сам себе зовсім незалежно від федеральних податків. Отже накладає свої податки самостійно, а не як додатки до податків, бо в структурі Злучених Держав стейт не є підпорядкований Унії, але власне з іншими творить Унію. Які доходи має мати федеральне правительство на вдержання своєї адміністрації, про це говорить конституція федеральна, яка не має ніякої інґеренції на стейт. Навіть президент Злучених Держав, напр. не може помилувати злочинця, засудженого стейтовим судом. Але не зважаючи на те, громадянин стейту є рівночасно громадянином Унії і він є підданий законам стейту і законам Унії. Поодинокі стейти між собою так незалежні, що для видачі злочинця, приловленого у якомусь стейті, треба окремого екстрадиційного акту ґовернора цього стейту, де злочинця приловлено, але аж на бажання стейту, до котрого злочинець приналежний.

Справа відношення державної влади до одиниці і навідворот може бути для декого нудною. Але читаючі ріжні новинки з Америки, читач може часто заплутатися лише тому, що не все має на думці політичні та суспільні відносини, серед яких якась подія має місце.

А для тих, що поважно застановляються над правно-політичним становищем наших земель в котрійнебудь із теперішніх державних комплексів, варт також мати перед очима й американську систему, яка в практиці виказує зовсім можливе функціонування демократії, коли вона оперта на освіченім населенню.

Д-р Семен Демидчук.

Нові шкільні закони у світлі практики.

Дещо з ідеольоґії законів. Їх завдання.

Наша дотеперішня аналіза нових шкільних законів торкнулась (див. чч. 245 і 248 „Діла") лише наслідків їх механічного і гейби автоматичного пристосування до устрою істнуючого приватного і державного шкільництва. Ми подали також приклади заколоту, внесеного до привичок громадянства, що вже були витворились наслідком дотеперішнього способу добування середньої освіти та приклади звязаного з тим упадку фреквенції у школах.

За те ми зовсім не торкнулись ще цілого комплексу питань, звязаних з наміченим суспільно-політичним діланням шкільної реформи, себто з цією суспільною і національно-політичною ідеольоґією, яку вони рішили зреалізувати. Ці питання вимагають окремого розсліду. Ми обмежимось тут до ствердження, що нові шк. закони таку ідеольоґію мають, а нею є т. зв. державне виховання. Творець тих законів, міністр Єнджеєвіч, означив підстави цього виховання на засіданні буджетової комісії 20. січня ц. р. Він сказав, що школа повинна підготовити до державно-громадянської праці. І тому молодь „повинна бути виховувана в культурі нашої (себто польської В. К.) державности, у глибокому пошанівку до її історичної традиції, у розбудові та зрозумінні не лише розумового, але й чуттєвого звязку, що лучить нас (себто поляків — В. К.) зі зусиллями минулих поколінь". А на соймовому пленумі 22. I. ц. р. п. Єнджеєвіч додав, що чинником, відповідальним не лише за рівень науки, але й „за рівень а також за напрям виховання в державі", є уряд.

Ці дві засадничі тези, ідеольоґічна і практична, повинні були перш усього найти свій вислів у проекті шкільної реформи. Вона повинна була накреслити бодай в якомусь додатковому офіційному елябораті підстави державного виховання і засоби його проведення. Фашистівська і комуністична шкільна система, себто система, яка не має наміру **виховувати**, лише при помочі відповідних засобів **формувати, уроблювати** потрібний для себе тип людини, ці обі системи ставлять всі точки над і. Польська шкільна система дуже зближена до попередніх, цього тимчасом не робить, себто не робить цього з усіми послідовностями у проекті реформи. Чому? Бо за це вона ще не могла взятися і з огля-

ну на національну неоднородність держави і з огляду на те, що на 759 середніх шкіл у Польщі є 487 шкіл приватних з досить великою автономією. Треба було перш усього опанувати терен, а тільки потім на ньому експериментувати. Ось тому шкільні закони і про державне і приватне шкільництво мають дві характеристичні прикмети: вони дуже рамові й дуже гнучкі. Вони однаково кажуть усе як і нічо, можуть бути однаково нешкідливі як і небезпечні. Це все залежить від переведення, від практики. Для неї залишено рямці дуже широкі. Ось нпр. у законах про державне шкільництво на 59 статтей 36 передбачує доповняючі міністерські розпорядки, а в законах про приватне шкільництво є всього 12 статтей, та всі вони умовні. **Ні один з них не має характеру точного, дефінітивного оречення, виконання кожного з них є узалежнене або контрольоване шкільною чи адміністраційною владою.**

І тому, практично, дискусія над обома законопроєктами була досі майже неможлива. Вона мусіла обертатися серед самих питайників, мусіла оперувати самими невідомими величинами. Треба було дождатися виконних міністерських розпорядків. Вони появились на кілька чи кільканацять днів перед 1-им липня, себто перед днем, відколи закони вже мали війти в життя. На кожний випадок міністерський виконний розпорядок до законів про приватне шкільництво носить дату 7. червня, а до законів про державне шкільництво — 30. травня ц. р.

Однак помилявся би той, хто хотів би зробити висновок, що після появи виконних розпорядків, а тим більше після вже чотиро-місячного їх ділання, можна приступити до докладної аналізи практичних наслідків шкільної реформи. Вона й далі має ще цілу масу питайників, невідомих елементів, які находитиме тільки практика. Наприклад: виконання деяких постанов шкільних законів про віднову концесій усіх приватних шкіл розбилося тепер на цілий ряд складників, яких рішення залежить від кураторій, воєвідств, старость, шкільних інспекторів і т. д.

Зате сьогодні можна вже устійнити два загальніші, дуже важливі для нас у наслідках моменти: 1) із зіставлення формального і несуттєвого виконного розпорядку до законів про державне шкільництво з виконним розпорядком, повним далекойдучих і сягаючих до самих основ істнування шкіл постанов, про приватне шкільництво, виходить, що **в дану хвилину віссю, осередком шкільної проблеми в Польщі є приватне шкільництво**; 2) з черги кардинальним питанням приватного шкільництва не є його перебудова ані навіть ліквідація, **лише повне і беззастережне його узалежнення від органів державної влади.** Всякі устроєві, виховні і педагогічні експерименти мають свій час. Вони йдуть і тепер, але у всій своїй величі вони тільки прийдуть. Покищо ясно, що школа має перестати бути лише науковим чи лише виховним заведенням — для себе. **Вона має стати осередком перевиховання громадян держави ad usum тієї держави, а в слід за тим вона мусить дати змогу державним органам влади добрий вплив на соціяльне і культурно-політичне облича тих громадян, отже мусить стати точним, гнучким і податливим знаряддям у руках тієї влади, або — її не буде.**

Це, після появи закону про приватне шкільництво, а ще більше після появи виконних розпорядків до нього та на основі дотеперішньої практики треба ствердити як факт, **sine ira et studio.**

Позитивні вимоги законів.

Читач вибачить нам цю диверсію у загальніші міркування. Вона була нам потрібна для оправдання теми, чому новими шкільними законами повинні цікавитися не лише шкільники, але й усі без виїмку громадські діячі*) і чому ми ними займаємося на сторінках щоденника.

Аналізу практичного відношення нових шкільних законів супроти приватного шкільництва (бо лише цим хочемо далі займатися) треба розбити на дві частини, на аналізу вимог і аналізу санкцій за невиконання тих вимог. До вимог, себто позитивних постулятів законів про приватне шкільництво зараховуємо: 1) умовини, потрібні до закладання нових шкіл; 2) умовини, що їх мають виконати істнуючі школи; 3) внутрішній устрій школи (не те саме, що програма навчання!); 4) справа фінансової відповідальности; вкінці 5) справа розмежування правної і педагогічної відповідальности через устаалення компетенцій власника школи, управителя й учителів. До санкцій, себто до засобів державного натиску, зараховуємо: 1) умовини для зачинення шкіл; 2) умовини недопущення до навчання у школах.

При розгляді цих питань будемо спершу подавати так, як їх устійнює закон про приватне шкільництво, потім, як намічують їх проведення в життя виконні розпорядки, вкінці, як їх здійснює практика.

Для зрозуміння першого із законних вимог подамо у перекладі відповідні постанови закону про приватне шкільництво.

Ст. 2. (1) Польський громадянин може оснувати школу (заведення) під умовиною:

1) Предложення статуту школи, що устійнить внутрішній устрій школи, мову навчання і програму, назву а також відношення власника до директора, управителя й учителів; розпорядок Міністра Освіти й Віроісповідань назве вимоги, яким повинен відповідати статут

2) Запевнення школі відповідної домівки і вивінування у приладдя й наукові засоби.

3) Заяви, що засоби удержання школи будуть вистарчаючі.

Ст. 12. (1) Розпорядок Міністра Освіти й Віроісповідань устійнить спосіб і речинець, як мають школи, що істнують у дні введення в життя цього закону, дістати заяву, яка стверджуватиме виконання умовин передбачених у ст. 2, при увазі на постанови ст. 11*).

(2) Школи, які не відповідають вимогам цього розпорядку, будуть зачинені в речинці, який визначить Міністр Освіти й Віроісповідань.

В. Кузьмович.

*) У журналі „Рідна Школа“ були надруковані оба закони й виконні розпорядки та інструкції Головної Управи „Р. Ш.“ — В. К.

*) Себто, що статутові товариства не потребують предкладати посвідок льояльности.

Труднощі німецького уряду.

В середу, 9. ц. м. канцлер Папен був на послуханні у през. Гінденбурга, якому зложив звіт із внутрішньої політичної ситуації. Про хід послухання видано короткий комунікат, який стверджує, що през. Гінденбург обстає при **засаді національної концентрації,** яка лягла в основу формування кабінету Папена. Згідно з тим президент уповажнив канцлера устійнити в розмовах з провідниками партій, чи вони готові підтримати уряд в реалізації політичної й господарської програми.

Загально думають, що найбільшу трудність у переговорах канцлер стріне від національних соціялістів. У цій партії проявляються три напрями: непримирно ставиться до уряду провідник берлінської округи Гебельс, **Гітлер домагається безоглядно переняття влади,** зате Штрасер вдоволений текою міністра внутрішніх справ.

Безпощадну боротьбу виповіла теперішньому урядові республики та його плянам управа соціял-демократичної партії. Пруська соціял-демократична фракція домагається негайного скликання сойму та доручення парляментарній комісії слідства в справі дотеперішніх посунень комісаричного уряду.

Студентські заворушення у Варшаві і Кракові.

З приводу першої річниці смерти студента виленського університету Вацлавського у Варшаві відбулося 10. ц. м. поминальне богослуження, опісля кількатисячна юрба студентів рушила під Академічний Дім, де відкрито памятну таблицю. В одній салі розпочалося зібрання, однак підчас першої промови **прийшло до бійки** між членами санаційного „легіону молодих“ і рештою молоді. Тимчасом з міста надтягнули два відділи пішої поліції. Студенти приняли її ворожими окликами, а з вікон дому **сипалося каміння.** Коли поліція почала арештувати демонстрантів, з вікон посипалися на неї **крісла, стільчики, сплювачки і т. п.** На допомогу поліції прийшли нові відділи, які вдерлися до середини Академічного Дому, **арештували 60 студентів** і відвезли самоходами до слідчого уряду. Демонстрації тревали дві години.

З того самого приводу відбулася тогож дня жалібна манифестація в Кракові, однак тут вона перемінилася в **протижидівські ексцеси.** Студенти, вернувши на університет, зажадали від студентів жидів забратися з університетського будинку. Виходячих жидів **тручали і били.** Протижидівські ексцеси перенеслися опісля на місто, де польські студенти **били прохожих жидів і товкли шиби в жидівських склепах.** Поліція арештувала кількох демонстрантів, усіх з ендецького табору.

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З 13. ЛИСТОПАДА 1932.

ПРОСПЕР МЕРІМЕ 7)

ВОВКУЛАКА.

ТРИ БУДРИСИ.

„На подвіря свого замку викликає старий Будрис трьох синів, добрих як він литовців і каже:

„Виведіть коней, наряджіть кульбаки, вигостріть ратища та мечі! Кажуть, що у Вильні засурмлять неминуче на три походи далекі на три сторони світа: Ольгерд на землі руські, Скиргайло на сусідів ляхів, а князь Кейстут нападе на тевтонів. Ви дужі та здорові, їдьте служити батьківщині, нехай вас проводять литовські боги! Цього року я вже не поїду, але хочу дати вам пораду. Вас трьох і три перед вами дороги.

„Один із вас мусить бігти за Ольгердом на Русь, понад Ільмен під стіни Новгороду; там соболеві хвости і сріблисті серпанки, а у купців гроша там як леду.

„Нехай другий їде з Кейстута ратниками, нехай рубає на кусні хрестоносців! Там бурштину як піску у морі, парчі осяяні, а в попів на фелонах повно самоцвітів.

„Третій нехай їде зі Скиргайлом за Німан. Там застане нужденні домашні статки. Зате вибере собі добрі шаблюки, панцирі, а мені приведе невістку.

„Бо над усіх земель бранки, наймиліші ляшки коханки, свавільні як малі кіточки, лиця біліші в них віж молоко! під чорними їх віями очі світять як дві зірниці. Пів століття тому як я був молодий, я привів собі звідти ляшку за жінку. Вона давно вже в могилі, але я досі не можу глядіти в ту сторону, щоби не згадати про неї!

Дав таку пораду і поблагословив синів на дорогу: Вони сіли в сідла, взяли зброю і побігли. Іде осінь, іде зима, а сини не вертаються. Вже старий Будрис думав, що полягли буйними головами.

У сніжну заметіль, мчить до села лицар, під буркою ховає щось велике.

— Це казан, — каже Будрис. — Він повний новгородських рублів.

— Ні, мій тату, то ляшка-невістка.

У сніжну заметіль мчить до села лицар, під буркою ховає щось велике.

— Що це мій сину? Чи не казан повний дорогого німецького бурштину?

— Ні, мій тату, то ляшка-невістка.

У сніжну заметіль мчить до села третій лицар, бурка повна, добичі там богато. Але старий Будрис вже сина не питав, а казав просити гостей на третє весілля“.

— Славно! пане професоре, — кликнув граф — ви маєте напричуд гарну жмудську вимову; але хто дав вам цю гарну дайну?

— Одна панночка, з якою мав я честь познайомитися у Вильні, у княжни Катерини Пац.

— А називається?

— Панна Івінська.

— Панна Юлька! — скрикнув граф. — Мала пустуха! Я повинен був догадатися! Дорогий професоре, ви знаєте жмудську мову і всі учені мови, ви читали всі старі книги; але ви далися піддурити малій дівчинці, яка не читала нічого крім романів. Вона менше або більше справно перевела вам на жмудське одну з гарних баллад Міцкевича, якої ви не читали, бо вона не старша від мене. Коли бажаєте, то я притьмом покажу її вам по польськи, або, якщо волієте знаменитий російський переклад, то дам вам переклад Пушкіна.

Признаюся, що я задубів. Яка була би це радість для професора з Дорпату, якби так я був оголосив „Трьох Будрисів“ друком як оригінальну дайну!

Замість бавитися моїм збентеженням, князь з надзвичайною чемністю постарався повернути розмову на іншу тему. (Продовження буде).

Італійсько-мадярська приязнь.

РИМ, 11. XI. ПАТ. На основі урядового комунікату Мусоліні і мадярський премієр Ґембеш обговорили загальну політичну ситуацію, зокрема господарські справи, що вяжуть спільними інтересами обі держави. Оба ствердили згідність поглядів і підкреслили спільне бажання продовжувати господарську політику, яку оба уряди вели досі на обосторонне вдоволення.

—o—

Велика стихійна катастрофа.

НЮ ЙОРК. 11. XI. ПАТ. Остров Куба навістив страшний ґураґан і наробив величезного знищення. Число жертв у людях переходить тисячку. Величезні морські филі проломили надбережні греблі й залляли міста й села. В пристанях затонули кораблі. Всяка комунікація зірвана. Також Ямайка потерпіла від ґураґану.

—o—

З життя наших установ.

Рух у Т-ві „Зоря".

Т-во українських ремісників і промисловців „Зоря" у Львові проявляє в останньому часі оживлену діяльність. Причинилася до цього в немалій мірі обставина, що виділ Т-ва під головством п. Ю. Сидорака постарався поширити значно свій льокаль у домі при вул. Вірменській ч. 25, придбавши після усунення кількох льокаторів нові кімнати, в тому й велику салю на І. поверсі. Таким робом Т-во „Зоря" перевівши немалим коштом відповідні реконструкції й адаптації, має тепер до розпорядимости своїх членів дві більші, вигідні салі враз із сусідуючими меншими кімнатами: на долині для ремісничої молоді, а на поверсі для старших. У цих салях тепер що-суботи й неділі великий рух. Відбуваються сходини, відчити, проби хору, амат. гуртка й орхестри, забави з танцями, чайні вечорі то-що. Витаючи „Зорю" з її новим льокалем, бажаємо виділові того Т-ва якнайкращих успіхів у його ідейній праці.

—o—

Свято перемиря в Льондоні.

ЛЬОНДОН, 11. XI. ПАТ. Свято перемиря відбулося при могилі Невідомого Вояка. Традиційних двох хвилин мовчанки придержався теж і король і всі члени королівської родини. Мекдональд в імені кабінету був на святі при могилі Невідомого Вояка та зложив вінець.

Сокільський осяг.

Поможім завершити викуп майдану Сокола-Батька!

Осяг цей — майдан Сокола-Батька, чи, як иакше його звуть, Український Город у Львові. Протягом 21 літ Сокільство збирає на його викуп у всіх частинах світа, по всіх місцях, де живуть українці. Почесне місце в жертвах на ту ціль здобула Галичина, дальше наші еміґранти в Америці, а в останньому часі прийшли перші жертви від українських соколів в Арґентині. З тих, що продовжують почате діло, на перше місце вибивається постать старенького радн. Стахія Стеблецького, що цілу душу вложив у справу викупна і збірки на купно.

Чогож досягнено за зібрані гроші? Викупнено майже 9 моргів землі в однім кусні. Очевидно, не все заплачене. Товариство має ще на тім ґрунті довг у сумі 3.600 ам. долярів, який має сплатити піврічними ратами до 1936 року. І хоч у 1911 році деякі наші діячі говорили до проф. Боберського, що для кількох людців, які там будуть їздити колесом, не вказано закуповувати площу, то нині вже ніхто з них не смів би з подібним дешевим закидом виступити, бо та площа стала нашою Меккою, як сказав Галактіон Чіпка (там наші рідношкільні свята, лугові-сокільські, спортові і т. д.).

Правда, багато людей маркує собі, що той майдан не уладжений так, як чужі. Та годі. Вперід земля на власність і сплата довгів, а щойно потім черга на уладження, щоб не пішла страта площі, бо тимсамим і уладження за ніщо не придалосяб.

І в часі кризи старається Сокіл-Батько сплатити довги. Занедбує інші ділянки сокільської роботи, власними ощадностями сплачує цей майдан. Бо відома річ, що жертвенність у такому тяжкому часі дещо зменшилася.

Щоб роздобути гріш на дальші сплати довгу, уладжує Товариство прилюдну збірку під нашими установами в неділю 13. листопада. Воно переконане, що громадянство дрібними жертвами поможе не йому, а собі самому завершити викупно того майдану, а потім також його як слід уладити.

Г.

Крівава револьта в Женеві.

ЖЕНЕВА. 10. XI. ПАТ. На основі офіціяльних даних підчас вчорашніх крівавих соціялістичних заворушень *втратило життя 11 осіб, а коло 100 є ранених*. Багато із них находиться у безнадійному стані. Один із соціялістичних провідників, Ніколе, арештований. Робітники задумували проголосити ґенеральний страйк, однак управа соціялістичної партії на це не дозволила. Рішила тільки проголосити суботу, коли буде похорон убитих, *маніфестаційним днем жалоби*. В Берліні, Ціріху, Арав та інших містах заповіджено великі маніфестації.

ЖЕНЕВА, 10. XI. ПАТ. Вчорашні соціялістичні маніфестації, що довели до крівавих подій, вибухли після оголошення рішення державної ради, яке позволило на зібрання національної партії. Орґанізатори демонстрації змобілізували членів місцевої соціялістичної орґанізації, комуністів і безробітних, що дістали приказ занити всі каварні в дільниці, де мало відбутися зібрання національної партії, дістатися до салі нарад і якби не вдалося недопустити до зібрання, викликати на салі замішання. Маніфестанти мали ставити опір владі й дістали пачки з перцем, яких ужили підчас сутички з поліцією. Молоді вояки, що прибули в слабій силі, щоби завести порядок, не мали навіть набоїв, тому юрба легко їх розброїла. Перед атакою скорострілів один із соціялістичних провідників відозвався: „Революція нині конечна! Здобуваймо вулиці!" Заворушення, яких ніхто не надіявся, викликали у місті велике вражіння.

БЕРН. 11 XI. ПАТ. Кроваві женевські події не нарушили спокою в інших місцевостях Швайцарії. Лише в Льозанні комуністи та соціялісти уладили протестаційні маніфестації. Проклямований в Боденськім кантоні ґенеральний страйк не вдався, страйкувало лише небагато робітників. Преса загалом осуджує ініціяторів розливу крови. Трагічні події викликали в усій країні велике пригноблення.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З 13. ЛИСТОПАДА 1932.

О. І. БОЧКОВСЬКИЙ. 4

Молода Бретанія і необретонський активізм.

Про нас думають, що ми роздушені, знищені, винародовлені, пофранцужені. Це помилка... Ми не визнаємо ані „великої", ані „малої" батьківщини, але лише одну, себто Бретанію. Існує з другого боку на схід від нас інша батьківщина, батьківщина наших ворогів: Франція, яка підступно вишахрувавши від наших батьків наше князівство шляхом накиненого подружа та так само накиненої умови, що, зрештою, відтак була знасилувана, тримає нас тепер у неволі, чим далі безоглядніщій. На нашу думку вже час, щоб ми бунтувались проти цього свавільного й нелояльного панування та зліквідували це непорозуміння... Те, чого не насмілюються сказати реґіоналісти, ми зробимо й скажемо... Ми дивимося на Бретанію не як на „провінцію" французької території, але як на окрему націю, закріпощену та поневолену, як Польща або Ірляндія. Ми відтак гадаємо, що першим обовязком нації, засадою кожного народу є — самостійність. Коли якийсь нарід утратив свою незалежність, то він має змагатися, щоб її здобути знову й ніколи не переставати її домагатися... **„Бреїз Д'Ар бреїзіз! Бретанія — бретонцям!"**

Ця бретонська національна партія прийшла на світ передчасно. Цей маніфест — це свого роду бретонська анальоґія „Ukraina irredenta" Ю. Бачинського (до якої навіть М. Драгоманів поставився зовсім неґативно, як до речі політично зовсім утопійної). Необретонські самостійники-націоналісти не найшли відгомону серед тодішнього бретонського загалу. Їхній щомісячний орґан „Бреїз Дісґуал" („Вільна Бретанія") властиво животів аж доки світова війна не припинила його істнування.

Новобретонська національна ідеольоґія зародилась підчас крівавих років великої війни. Її вплив почав реально відчуватися аж після версайського миру.

IV.

Майже для всіх поневолених народів світова війна була добою великих надій. Адже вона офіційно визнала право народів на самовизначення. Адже війна мала вестися за визволення малих і поневолених народів. Про це робили заяви керманичі обох воюючих таборів. Зрештою, американський президент В. Вільсон виразно формулував права всіх народів на національне самоозначення у своїх історичних 14 точках, а Т. Ґ. Масарик обґрунтував його у льондонському викладі „Проблема малих народів в европейській кризі" (1916) а відтак у вітровому трактаті „Нова Европа". Від майбутнього миру поневолені народи не безпідставно сподівалися радикального вирішення національного питання. Гадали, що „Нова Европа" справді буде збудована на засадах національної рівноправности, яка забезпечить права кожного народу на національне самоозначення. Вірили ми, що в основу мирового трактату буде покладена національна „Magna Charta". Чекали на проголошення прав народів, анальоґічних до прав людини й громадянина, проклямованих Великою Французькою Революцією.

Зовсім зрозуміло, що цій загальній гіпнозі підпали також і бретонці, точніше, молода бретонська інтеліґенція, яка мріяла про відродження та визволення свого народу. Світова війна розворушила також бретонську масу, кинувши її далеко поза межі рідного краю та наочно переконавши її, як це стверджує цитований уже тут М. Дюамель, що бретонець — це окремий нарід. Звичайно, це мусило вплинати на їхне національне відродження. Також побут у німецькім полоні діяв у цім напрямі. В наслідок цього — каже М. Дюамель — для бретонців „з наявною очевидністю стало зрозуміле, що, коли Франція є державою, до якої вони приналежні, то вона в жадним разі не є їхньою батьківщиною в реальнім і повнім значінні цього слова".

(Продовження буде.)

Економічний огляд.

ПОЛЬСЬКА ХРОНІКА.

Реформа господарської політики уряду.

Опозиційна преса принесла вістку про постанову економічного комітету міністрів перевести в найближчому часі поважні зміни в господарській програмі уряду. Автором цієї реформи має бути п. Лехніцький, якому вдалось доказати, що сучасна дефляція (малий грошевий обіг, низькі ціни і брак кредиту) — це затяжний процес, що нешвидко минеться. Речинці для випрацювання конкретних проектів у дотичних ресортах означені на час між 1. грудня ц. р. і 1. січня сл. р. Мають змінити податкову систему (доходовий і маєтковий податок), завести велику ощадність у комунальній господарці, зменшити тягарі суспільних обезпечень, як також повести енергійну акцію в напрямі знижки цін картелевих виробів.

Після зїзду зах.-польської кооперації.

На початку цього тижня відбула зах.-польська кооперація свій т. зв. „соймик" у Познані. З уваги на те, що в травні ц. р. відбула теж німецька кооперація Польщі генеральний перегляд своїх досягнень, що — на жаль — залишилось без відгуку в українській пресі, ми одній і другій кооперативній групі присвятимо окрему увагу для інформації нашого кооперативного загалу. Тут згадаємо коротко, що кріза відбилась теж на зах.-польській кооперації. Найбільше потерпіли рільничі торговельні кооперативи „Рольнік". У справоздавчому 1931 р. всього 40 відс. „Рольнік-ів" замкнуло без дефіцитів свої біляนси. Головна причина того — злощасні борги, з якими бореться і наша кооперація.

Біржа на Волині.

Від довшого часу купецькі кола Волині заходились біля справи організації збіжево-товарової біржі в Рівному або Луцьку. Заходи ці увінчались успіхом і тепер іде підготовка до урухомлення біржі, що повстає в Рівному як автономічний відділ люблинської біржі. Отворення її має відбутись між 20.—30. листопада ц. р.

Заграничні капітали у промислі Польщі. — Цікава полеміка.

Голяндський „Де Телеграф" приніс цікаве зіставлення закордонних інвестицій у польському промислі. Виявляється, що більша половина капіталів, вложених у промисл Польщі, належить до заграниці, яка фактично контролює цей промисл. Із того заграничного капіталу припадає на Францію 25.8 проц. (385 міл. зол.), на Німеччину 25.3 проц. (372 м.), на Америку 21.3 проц. (317.9 м.) на Бельгію 7.6 проц. (140 м.). У звязку з тим варто занотувати недавню статтю санаційного органу „Курієр Поранни" п. н. „Необхідність націоналізації чужого промислу в Польщі". Автор цієї статті обурюється на наїзд чужого капіталу на Польщу і подає рецепту згідно з наведеним нами наголовком. Краківський „Час" полемізує з „Курієром Пор." з цього приводу, вважаючи цей виступ крайно шкідливим. Польща, мовляв, не сміє відстрашувати чужий капітал, але саме дбати за його приплив.

СВІТОВА ХРОНІКА.

Нерівне розселення людей перешкодою у ліквідації крізи.

Катастрофальне безробіття видвигнуло з великою силою справу перенаселення. Цьому питанню посвятив увагу б. австр. канцлер Стрерувіц в окремому рефераті. Він ствердив, що властивим лихом є нерівномірне розселення і це спричинює поважні господарські та політичні ферменти. Західня Европа нараховує тепер 280 міл. людей, а її теоретична спроможність прохарчування сягає всього до 200 міл. Зате північна і середня Америка має населення 165 міліонів, тоді коли легко моглаб помістити і прохарчувати більше ніж 800 міліонів. Примiром — одна Канада, що могла би своїм збіжам прохарчувати всю Европу, має 10 міл. населення, тоді, коли маленька Австрія мусить дбати за істнування 6 і пів міліонів людей. В Англії густота населення дуже велика бо 182 особи на 1 км. кв., натомісць у Всебритійській Імперії (в яку входить і Канада) дуже мала, бо 11 осіб на 1 км. кв. Зновуж у Південній Америці експльоатує рідке населення тільки 7 відс. продукційної спроможности земельних просторів. У першому десятилітті XX. ст. виемігрувало до Америки більше ніж 9 міл. европейців. Тепер — унаслідок відомих іміграційних законів — квота переселенців мінімальна. Населення Европи дуситься і бідує. Поки не відчинять еміграційних брам, так довго не тільки не може бути мови про ліквідацію крізи, але теж про політичне замирення людства.

Кому грозять найбільше результати договору в Оттаві?

Над цим питанням застановлявся Держ. Союз Німецького Промислу і дійшов до таких заключень: Поруч з Ірляндією, де специфічні взаємини з Англією довели до формальної митної війни, Оттава загрозила передовсім експортовим інтересам північно-европейських і південно-американських держав. Досі біля 2/3 данського і по чвертці голяндського та шведського вивозу находило збут на англійському ринку. В тому вивозі проскрибовані тепер Англією артикули (яйця, бекон і молочні продукти) грають дуже поважну ролю (Данія 94 проц., Голяндія 28 проц., Швеція 21 проц.). В південно-американські держави вдаряють найбільше англійські контингенти на морожене мясо і мита на пшеницю. Поважно, хоч розмірно в меншій степені загрожений експорт Зл. Д. П. Америки (товаровий вивіз у вартости щонайменше 300 міл. долярів). Зірвання договору з Радянщиною принесе їй великі втрати. Посередньо потерплять інші держави, що заціказлені у вивозі до згаданих вище держав, яких покупна сила зменшиться внаслідок редукції оборотів з Англією. — У цих міркуваннях промовчують чомусь Польщу, для якої втрата англійського ринку булаб причиною поважних комплікацій. З цього приводу польська преса не щадить друкарської фарби. Ми вже в нашому огляді спинялись над цією справою.

Ціни збіжа на світових ринках падуть.

Одним із найбільших нещасть хліборобів, що живуть у Польщі, є низькі ціни збіжа. Та ті ціни є ще розмірно не найгірші, коли рівняти їх з тим рівнем, до якого докотились ціни на американських ринках. У Вінніпеґу за сотнар пшениці платять середньо 1.76 кан. дол., себто 14 зол. (львівська біржа на яких 10 зол. більше), за сотнар жита 1.20 дол., себто 9.60 зол., за ячмінь 8.80 зол. Величезні надвишки збіжа в Зл. Д. П. Америки і в Канаді, великий урожай у зах. і південній Европі, а з тим мінімальна їх потреба в замороженому збіжі — це все спричинює щораз більшу депресію на американському ринку, що залишається теж не без впливу на всі европейські збіжеві ринки.

В. Н-вич.

НОВИНКИ

— **Старшина кружка „Р. Ш." Ім. кн. Льва у Львові** складає оцим щиру подяку Вп. Жертводавцям арт. Ю. Буцманюкові, Ант. Манастирському, д-рові Іванцеві за цінні образи, д-рові М. Рудницькому за 52 книжки, п. Самосієвій за образ і радникові Н. Н. за кілька дрібніших дарунків на відбудову школи. Премії впали на числа: 113, 168, 22, 166, 577, 133, 389, 37, 428, 6, 553, 275, 120, 32, 28. Скрутаційна комісія: інж. Свойка, Л. Чепелівна, М. Яремко. Зголошуватись у о. Дудкевича, вул. Личаківська 82. — За Старшину кружка: **о. Е. Дуткевич**, голова, **Олена Ріппель**, секретарка. 812 1-1

— **Комітет будови церкви в Знесінні Новім** складає щиру і прилюдну подяку п. Теклі з Солецьких Чухрай, місцевій громадянці, яка жертвувала на будову церкви тисячу золотих. 814

— **Д-р Дмитро Левицький** складає **25** зол. на Українську Захоронку у Львові і **25** зол. на пресовий фонд „Діла" замість письменних подяк для всіх тих громадян, які зволили зложити йому побажання з нагоди імянин.

— **Концерт п. Шмериковської-Приймової** відбудеться у Варшаві 15. ц. м. у салі Консерваторії. При фортепяні д-р Н. Нижанковський.

— **Український Театр ім. Тобілевича у Львові.** Ця наша найкраща трупа приїзжає на три вистави до Львова. Дня 15. ц. м. дасть вона пєсу „Грішниця на острові Паго-Паго" двох англійських письменників Моґема і Колтона. 16-го народню оперету за Гоголем „Сорочинський Ярмарок" і 17-го американську сенсаційну пєсу „Бродвей" Денінга і Дебота. Всі три вистави підуть на сцені театру „Ріжнородностей". Білети раніше продаватиме „Народна Торговля"; ціни найнижчі.

— **Напад на директора української державної гімназії.** Коли директор філії української державної гімназії у Львові, п. П. Бабій, входив у пятницю ранком до будинку „Народнього Дому", в якому поміщена гімназія, прискочив до нього ззаду якийсь невідомий напасник і вдарив його якимось важким залізним предметом так сильно в голову, що дир. Бабій втратив притомність. Не знаючи особи напасника, що негайно втік, важко щось казати про підложа цього бандитського нападу. Ходять поголоски, що напад мав би мати „політичний" підклад. Колиб це була правда, то виходилоб, що є у нас вповні невідповідальні чинники, які бажають занархізувати все наше життя. Нема сумніву, що з такими явищами мусілаб розпочати плянову боротьбу вся українська суспільність в інтересах національного добра.

— **Історія панахиди за Мазепу в Кремянці.** У звязку зі статтею „Анатема на Мазепу" (ч. 245 „Діла") дістаємо з Кремянця пояснення, що панахида за душу гетьмана Мазепи у Кремянці не була організована „бебеками", лише українським громадським комітетом; кремянецьке православне духовенство спершу згодилося відправити панахиду, а відмовилося щойно після виразної заборони митр. Дениса. Всеж, зійшлось тоді до церкви чимало місцевих українців, які під неприсутність духовенства самі відспівали „вічная память". Щойно тоді, коли ця подія та заборона митрополії наробили шуму, луцькі бебеки з „могильного" товариства внесли до варшавської митрополії прохання зняти з Мазепи клятву: вислід того прохання відомий.

— **Смерть М. Ролле.** Вмер голова Синдикату львівських денникарів, відомий журналіст Мих. Ролле. Уроджений у 1865 р. у Камінці Подільськім, син відомого історика, сам почав від історичних праць. 35 літ працював він у „Газеті Львовскій". Із замітніших його праць відомі історичні студії „Волинські Атени", „Равська округа", „Барське староство", далі оповідання „Балачки", „Ін ілльо темпоре". У 1927 р. дістав він літературну нагороду Львова. Як людина мав він великі прикмети характеру та зєднував собі особистими рисами симпатію у всіх, що мали нагоду з ним познайомитись.

— **Хто розігнав Центральну Раду 28. квітня 1918 р.?** Пишуть нам з Чехословаччини: Всім є добре відомий факт зневаги українського парляменту в дні 28. квітня 1918, яку наніс якийсь німецький старшина, що в той день війшов з німецькими вояками на засідання Центральної Ради й наказав її членам піднести руки до гори. Досі мабуть ніде не було записане імя цього лицаря. (Німецьке командування буцімто його тоді покарало). Аж оце з зізнань одного свідка в процесі Стшібного, що йде тепер в Іглаві (Морава в ЧСР), довідуємося, що якийсь нинішній політичний звязковий старшина між Гітлером та ген. Шляйхером, п. Вернер фон Альвенслебен, десь колись чванився, що це він „розігнав" український парлямент в 1918 році. Імя є тотожне з іменем представника німецького уряду при особі гетьмана Павла Скоропадського в 1918 році — майора графа Альвенслебена. Булоб дуже цікаво перевірити, чи справді в оточенні Скоропадського находиться і той „погромщик" української демократії?

— **Арештування в Тернополі.** Поліція в Тернополі арештувала кількадесять осіб, що у звязку 15-ліття більшовицького устрою в Радянщині розвинули оживлену комуністичну пропаґанду.

— **Горільня в домі скарбового урядовця.** Управа спіртного монополю у Львові ствердила, що хтось робить їй конкуренцію, продаючи горівку приватного виробу. Доходження викрили, що тайна горільня находиться при вул. Зеленій в домі Карла Ступницького, скарбового урядовця, приділеного до скарбової інспекції в Жовкві, де займався поборюванням тайного горільництва. У Львові мешкала його жінка. В мешканні найшли прилади до фабрикування спірту, сирівці, чисту горівку й наливки. Справою занялась скарбова влада.

— **Молотком у голову.** В міській різні у Львові посперечалися два монтери Каліш і Фром, що там переводили електричну інсталяцію. Каліш ударив Фрома в голову молотком, так що той залитий кровю впав на долівку. Фрома заосмотрив лікар, а Каліша арештували.

— **Грозять схопленням дитини.** Один із львівських книгарів дістав анонімового листа, щоби явився в Кривчичах і щоби чоловікові, який там на нього ждатиме, дав 300 зол. у срібних 10-золотівках. Коли не дасть тих грошей, або повідомить поліцію, то його сина вбють. Книгар повідомив поліцію. Після того хтось телефонічно загвив книгареві, що знає, що він повідомив поліцію та радив йому дати собі спокій з поліцією, коли справді любить свою дитину. Книгар із жінкою пішов на визначене в Кривчичах місце. Тут застав лише знакомого ґімназиста. Коли спитали його, що він тут робить, хлопець збентежився. Опісля нібито розпрощався. Одначе стежив обоїх споза корчів. Справою занялася поліція.

— **Брат ограбив брата.** Поліційні доходження в справі грабіжницького нападу на агронома Людвика Марковського на сходах дому при вул. Длуґоша приняли несподіваний зворот. Арештовано під замітом грабунку двоєрідного брата Марковського, Роляндa, який мав із ним спір з приводу спадку. Із полишеної батьком спадкової суми 8.700 зол. Ролянд мав дістати тільки 100 зол. Арештованого передали судово-слідчій владі.

— **Грабунковий напад.** Суд присяглих у Стрию займався справою Василя Петрищака з Дідушиць Вел., Петра Ренкавського з Човган і Дмитра Чорновуса з Волі Деревецької, які в ночі на 12. ц. м. ограбили Давида Альтмана із Підбережа, забираючи йому готівку 120 дол. і 1630 зол. в товарах. Розправа скінчилася засудженням Петрищака і Чорновуса на кару вязниці по 5 років, Ренкавського на 2 роки.

Вислід американських виборів.

НЮ ЙОРК. 11. XI. ПАТ. На основі відомих досі вислідів Рузвельт дістав 20.366.000 голосів, а Гувер 14.490.000.

— **Пожежі.** В Молодинчах пов. Бібрка згоріли дві стирти збіжа. Жертвою вогню впало 70 сотнарів пшениці, що була власністю холорівської цукроварні. — В Олеську пов. Золочів згоріла стодола Теодора Мороза, в Ляцькім Вел. тогож повіту один будинок.

— **Загадочне самогубство.** В лісі біля Голоська Вел. під Львовом найшли трупа якогось мущини, а коло нього револьвер. Тотожність самовбивника не вдалось покищо ствердити.

— **Приватна фабрика грошей.** У звязку з ліквідацією шайки фальшівників 20-золотових банкнотів у Сосниці поліція викрила, що централа тієї фабрики грошей находиться в Гірницькій Діброві. Ревізія, переведена в мешканні Ф. Девілі, дала сензаційні висліди, бо найшли там 1594 готових фальшивих банкнотів на суму 32.000 золотих. Арештували Девілю та його спільників Сокола і Ротфельда.

— **З життя академічної молоді.** В Празі дня 29. м. м. в домівці Студ. Дому відбулися збори Укр. Ак. Громади, на яких вибрано нову управу в складі: голова К. Мельник, заст. голови В. Різник, секретар І. Посацька, скарбник Я. Бойдуник, бібліотекар А. Стеців. Члени управи: Б. Стефанівський та В. Котович. До Ревізійної Комісії увійшли: д-р Равич, Р. Чучкевич і Г. Мельничук.

— **Лавреат Нобля.** Нагороду Нобля в ділянці літератури з 1931 р. признали, як повідомляють із Стокгольму, англійському письменникові Джонові Гельсуорті.

— **Згоріло 12 дітей.** У швайцарській місцевості Веденсвіль вибухла пожежа в захисті для ненормальних дітей. У захисті було 800 дітей, з яких 12 згоріло. Доси добули 9 обгорілих трупів.

— **Образливий титул „панна“.** Данські феміністки добились одного нового великого успіху: від тепер у Данії до всіх дорослих жінок треба буде звертатись із титулом „пані“, а не „панна“. „Фрекен“, що відповідає французькому „мадмуазель“, або німецькому „фрайляйн“, вживане досі у розмові до незамужніх жінок видається данському жіноцтву образливим тому, що всі мущини, без огляду на те, чи є жонаті чи ні дістають титул „пан“. У нас, без акції феміністок, галицький звичай титулувати незамужні жінки „панно“ майже перевівся; цей титул заступають формою „ви“ та „пані“.

— **Дрібні вістки зі СРСР.** Радянський уряд рішив завести у школах окремий предмет „комуністичної етики“, що заступатиме дотеперішню „релігію“. Народній комісаріят освіти вже замовив у спеціялістів підручники для народніх і середніх шкіл. — За останні місяці вивезено із СРСР. до Німеччини більш як 8.000 кг. срібла.— Рад. уряд дав німецьким фірмам нове замовлення на 15.000 тон заліза; за жовтень Москва купила у Німеччині 100.000 тон заліза. — У Москві помер поет І. Я. Агнівцев і актор В. М. Петіпа, француз. — У Москві одно німецьке підприємство почне будувати модерну гостинницю на 12 поверхів і 1200 мешкань від 1-ої до 4-х кімнат. — „Ізвестія“ подають таку статистику колективних господарств: перші засновані у 1918 р. У 1929 р. було їх 2862 із 40.000 селянськими господарствами; у 1920 — 6.836 із 89.040 госп.; у 1927 — 18.800 з 268 тисячами госп., у 1929 — 60 тис. з 1.094 тис. госп.; у 1930 — 86 тис. із 6.189,4 тис. госп., у 1932 — 211,1 тис. із 14.981,9 тис. господарств.

— **Ріжні вістки.** Підчас виборчої кампанії Гувера охороняло 200 агентів у приватнім одязі. — У Льондоні відчинена філятелістична виставка; три марки, виставлені там, обезпечені кожна окрема по 15.000 зол. — Драбина дорожнечі у Німеччині знизилась останнього місяця порівнано до попереднього у такім відношенні: 119 : 119,5. — У всіх католицьких церквах у Шотляндії відчитали цими днями пастирські листи шести епископів і архиепископів із протестом проти антирелігійної пропаганди, яка йде в Англії за почином московських комуністів. — Торговельна палата у Марсейлі приняла резолюцію проти 8-годинного дня праці. — Рух у підземельній міській залізниці у Парижі зменшився супроти цього року до попереднього: за один місяць перевозить вона приблизно 60 міл. осіб; дохід за рік був 47 міл. франків. — У Льондоні помер найстарший британський фельдмаршал льорд Метуен у 88 р. життя; він відограв велику ролю у бурській війні; у великій війні проводив морською базою на острові Мальта. — У Марселі помер у 67 р. життя Шарль Террон, що 40 літ тому мав титул „короля наколесниці“; він був переможцем перших наколесних перегонів на просторі Париж-Брест і спопуляризував цей спорт у Франції.

— **о. Теодор Савойка в Селисках п. Динів** просить усіх довжників, а передусім священників і адвокатів, яким у довірі розіслано брошуру „Наша Молодь“, щоби вкінці почулися до обовязку за брошуру заплатити або її звернути.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Клепачі.

Буває, міністр після доброго репрезентаційного обіду є в добрім гуморі і коли передає циліндер, рукавиці та палицю возному, то клепає його по рамени.

— Щож там, пане Григорій. Як здоровлячко?

— Дякую, ексцеленціє, добре, зовсім добре.

Буває, директор, коли прийме до інституції сина своєї бувшої нареченої, каже молодого чоловіка прикликати до себе.

— Тримайтеся, молодий юначе, може й стабілізуємо вас.

І клеп-клеп по рамени.

А молодий чоловік потім розповідає в гурті ровесників.

— Нині „старий“ був у знаменитім гуморі. Попросив мене до кабінету і обіцяв стабілізацію...

— Е, обіцяв... Всі вони вміють обіцювати — кривляться ровесники.

— А потім підійшов і поклепав мене по рамени.

— Що-о-о? По рамени?! О, то ти маєш, брате, протекцію!...

Буває, лікар оглянe смертельно хорого і щоби йому додати надії, щоби придержати відлітаючого духа — поклепає пацієнта по рамени.

— Алеж не гризіться. Все буде добре.

Хорий нібито безнадійно махає рукою — хіба, мовляв, на другім світі буде добре, але всміхається і радіє.

А потім розказує родині:

— Поклепав мене — каже — по рамени і запевнив, що все буде добре.

Буває, стріне товариш товариша.

— Ти чого такий скислий! Що? Дівчина?! Кобі тільки лиха! Голова до гори! — і клепне по рамени, аж тамтой присяде.

Легше стає від такого клепання.

Буває, учитель підійде до застрашеного, заїканого учня і щоби підбадьорити його — поклепає раз чи два.

— Тільки відважно! Ну!... Отже: Греки провадили війну з... Ну! З Пе... Добре, з персами. Бачиш, якось пішло! — і знов поклепає.

Хто ходив до школи, той знає, скільки таким способом можна виклепати добрих відповідей.

Міністр, директор, лікар, учитель — усе в порядку. Але тільки тоді, коли заходить конечна потреба клепання.

Колиж вони, чи їм подібні достойники починають клепати всіх на ліво й на право, то це вже заносить... Галичиною.

У цій дивній країні люди дуже часто загалом не знають що і куди. А вже „на шот“ клепання, то таки зовсім. Скаже, зробить, чи напише хтось щось до вподоби, як зачнуть його клепати — білолаха плечей не чує.

Коби то ще з товариським блеском у зіницях. Тоді й віддати можна і віяковіти не треба.

А то ні! З протекційно-легковажною усмішкою, з висоти директорського, крилошанського, радниківського чи професорського педесталу і з надією на доземну подяку.

— ...Но, господине, то було капітальне...

— ...Ваша статтія, добродію, була ноя плюс ультра...

...Але то вам удалося. Фі-фі-фі!..

І клеп-клеп і клеп-клеп аж відгомін іде.

Можеб так на одно століття перестати...

Галактіон Чіпка.

Дикий виступ гурранаціоналістів у Галичі.

Розбили просвітянську і рідношкільну нараду в Галичі.

Дня 30. жовтня ц. р. заповіджено повітову просвітянську і рідношкільну нараду в Галичі, на якій мали бути обговорені незвичайно пекучі справи, як: шкільний плебісцит, діточі садки, дар „Просвіті“, поширення книжки на селі, доповнення бібліотек і справа т. зв. „светліц“. На нараду прибули делегати всіх 33 сіл повіту в числі 92 осіб. На нараду прибуло теж 6-ох місцевих 100-% гурра-патріотів під проводом студента Сливинського, яких при ніякій роботі в повіті ніколи не видно. Ставлені ними ріжні демонстраційні внесення відкинуло село одноголосно. Тоді розіжені крикуни розбили криками і витуванями нараду. Посипалися образливі вигуки в сторону делегата Гол. Виділу, Виділу Філії, а навіть один діяч чинно зневажив голову філії адв. д-ра Меркува. В часі колотнечі уживав один лідер оcьтаких „націоналістичних“ кличів: „За ноги тебе на двоє роздеру“, „Кишки тобі ножем випорю“ і т. п. Ось якими кличами несуть вони на село освіту і знання! Село якнайгостріше напятнувало їхній поступок. Вина за невідбуту нараду у таких важних справах спадає виключно на наших крикунів-патріотів. *Пр.*

Дивогляди.

Як чистять комуністичну бібліотеку.

Комуністична „Правда“ з 29. жовтня подає точно таку звістку: „Шахтовий партійний комітет м. Калиновки, Горловського району, у Донбасі, рішив перевірити місцеву бібліотеку. Створили комітет, до якого ввійшли секретарі шахт. партійного комітету, культурної пропаганди, голова шахтового комітету і директор бібліотеки. Комісія почала викидати з бібліотеки зайві книжки і в першу чергу викинула твори Леніна, Енгельса і Маркса. Сотні книжок і брошур скинені на одну скирту і викинені на горище“.

А тепер відгадуєте: що це контрреволюція чи гумор?

ЧИ ВИ ЗЛОЖИЛИ ЛИСТОПАДОВИЙ ДАР УКРАЇНСЬКИМ ІНВАЛІДАМ?

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 28. жовтня п. р. помер у 66. році життя і 38. священства *О. ОМЕЛЯН ГАВРИШО*, парох Дрищева, бувш. поморянський декан, активний член усіх освітньо-культурних і фінансових установ Бережанщини. У Покійнику стратили ми заслуженого громадянина-священика, людину високої культури, хрустального характеру та благородного серця. Покійний о. Омелян Гавришо позначив свій житевий шлях ділами невтомної та послідовної праці на ріжних ділянках нашого громадянського життя. Він записався тревалими буквами в історії відродження Галицької Землі, як умілий організатор освітньо-культурних та фінансових установ, які піддержував своєю чорною працею. Цілий ряд хорів, читалень „Просвіти“, кас Райфайзена та кооператив у повітах: стрийському, калуському, зборівському та бережанському — це плід його праці. А за труд цей для рідного народу прийшлось йому перенести в часі нашого національного лихоліття багато страждань, включно з тюрмою, прийшлось йому спільно зі своїми парохіянами пережити також відомі осінні події 1930 р. Та всі ті жертви переносив Покійник з ясним чолом і сильною надією у краще майбутнє нації, на службу якої віддав свого сина Стефана, що згинув у наших визвольних змаганнях. І саме напередодні великих листопадових днів перед 14-ти літ, яких активним співтворцем був бл. п. о. Омелян Гавришо, приняла Бережанська Земля його тлінні останки у свої зимні обійми. Досволичне українське духовенство і громадянство зібралось численно в цьому дні в Урмані, аби віддати заслуженому Покійникові свій довг вдячности. Нехай-же Рідна Земля буде Йому легка, як легкою була для Нього служба в користь народу.

СПОРТ.

УКРАЇНА — ЛЕХІЯ.

В неділю 13. ц. м. відбудуться в год. 14. на грищі 40 п. п. (Погулянка) товариські змагання між Україною і Лехією.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 11. XI. 1932. за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 21—23 сот., літру сметани 0·90 зол., копу яєць 6·60 зол.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Тесп 75 зол. 5 проц. Держ. Конверс. Поз. 41.
Доляр у приватних оборотах 8.89,75.

Трансакції. Продажа. Купно.

Бельгія 123.90, 124.21, 123.59; Данціґ 173.50, 173.93, 173.07; Голяндія 358.50, 359.40, 357.60; Льондон 29,30 — 32, 29.46, 29.46; Ню-Йорк кабель 8.92, 8.94, 8.90; Париж 34.99, 35.08, 34.90; Прага 26.41, 26,47, 26.35; Швайцарія 171.90, 172.33, 171.47, Берлін 211.75.

Акції.

Банк Польський 86 і одна четверта, 86 і пів; Ліль-поп 13 і одна четверта; Стараховіце 7.80.

ЗБІЖЕ.

За 100 кг. льоко стація надання парітас 200 км. Ціни ринкові. Пшениця двірська 24.50—25.00, Пшениця зб 22.75—23.25, Жито одноціле 1932 15.00—15.50, Жито збірне 1932 14.00—14.25, Ячмінь двір. одноціл. 13.25—14.00 Ячмінь на мливо 1932 11.50—12.00, Овес гал. 1932 15,75—16.25, Овес замоклий 15.25—15.75, кукурудза краєва 14.50—15.00, бараболі пром. 3.00—3.25, Фасоля біла 16.00—20.00, фасоля краса 18,00—20.00, Горох пів-Вікторія 19.00—21.00, горох полевий 15.00—17.00, Бобик 13.50—14.00, Вика чорна 12.00—13.00, Вика сіра 10.50—11.00, Сіно солодке прас. 6.50—7.50, Солома прас. 4.50—5.00, Гречка 13.00—13.50, Льон 36.00—38.00, Лубін синій 8.75—9.25, ріпак озим. 45.00—50.00.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Субота, 12. XI. год. 3.30 веч. „Пінокіо" (найнижчі ціни від 40 сот. до 2.70).
Субота, 12. XI. год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, щоби було добре", (премієра), п'єса Б. Шова (Абонам. 3).
Неділя, 13. XI. год. 3.30 попол. „Марій", (ціни знижені, абонам. 2).
Неділя, 13. XI. год. 7.30 веч. Опера.
Понеділок, 14. XI. год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, аби було добре" (Абон. 3).

Театр Ріжнородностей.

Субота, 12. XI. год. 7.30 веч. „Так було й буде" (Абонам. 3).
Неділя, 13. XI. год. 3.30 попол. „Олімпія" (ціни знижені — абонам. 2).
Неділя, 13. XI. год. 7.30 веч. „Бездомний лікар" (Абонам. 1).
Понеділок, 14. XI. год. 7.30 веч. „Так було і буде" (Абонам. 3).

Кіна.

АДРІЯ: „Пат і Патахон як піховці" і „Мароко" (з Марленою Дітріх).
АПОЛЬО: „Непотрібна".
АТЛЯНТІК: „Пісня ночі".
КАСІНО: „Пісня ночі".
КОЛІСЕЙ: „Люди на стійці", ревія „Весело жий".
КОПЕРНИК: „Білява Венера" (з Марленою Дітріх).
МАРУСЕНЬКА: „Білява Венера" (з Марленою Дітріх).
МІРАЖ: „Трейдер Горн".
ОАЗА: „Вулиця осуджених душ".
ПАЛЯС: „Ц. к. команда сердець" (сценарій Рода-Роди).
ПАН: „Бомби над Монте Карльо".
ПАСАЖ: „Карменчіта", звук. комедія та тижневик.
ПРОМІНЬ: „Магараджева фаворита" й ревія.
СТИЛЕВЕ: „Рік 1906. — Вигнанці".
УТІХА: „Кво вадіс" з Емілем Янінґсом.
ХИМЕРА: „Бунт молодости".

Закордонне радіо.

Субота, 12. листопада 1932.

Кенігсберг (217,1) 18.35 Еспанська музика, **Братислава** (278,8) 16.10 Концерт, 20.00 Авдиція, **Мілано** (331,4) 11.15 Муз. всячина, **Штутгарт** (360,6) 10.05 Концерт, **Гельсінгфорс** (368,1) 19.05 Симф. концерт, **Білгород** (430,4) 20.00 „Еріка" оп. Грегорца, **Рим** (441,2) 17.30 Танк. музика, 20.45 „Масковий баль" оп. Вердія, **Відень** (517,2) 10.50 Фільгарм. оркестра, 20.00 „Дер лібе Августін" оп. Бітнера, **Мінхен** (532.9) 14.25 На сільській вулиці, спів і рецитації, 18.30 „Подорож по Швеції" відчит і пісні, 19.30 „Мoiсасурс Цавберфлюхт" драма-казка, **Будапешт** (550,5) 12.05, 17.00 Циг. музика, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 19.00 Концерт, 11.00 Звуковики, 14.30 Концерт для дітей, 16.35 Муз.-літ. авдиція,

Неділя, 13. листопада 1932.

Кенігсберг (217,1) 20.40 „Фальстаф", „Веселі кумоньки з Уиндсору" Шекспіра, **Братислава** (278,8) 19.30 „Жемчуги панни Серафини" оп. Піскачека, **Мілано** (331,4) 11.00 Церк. трансм., 13.30, 19.10 Муз. всячина, 20.30 „Марія ді Магдаля" оп. Педроля, **Гельсінгфорс** (368,1) 19,35 Арії, Сильві Нікуля, **Гамбург** (372,2) 13.00 Концерт, 18.10 Басові пісні й арії, **Білгород** (430,4) 12.05 Військ. оркестра, 16.00 Оп. музика, **Стокгольм** (435,4) 17.00 Комп. реціталь Пальмгрена, **Рим** (441,2) 20.45 „Гр. Люксембург" оп. Легара, **Лянгенберг** (472,4) 20.15 „Чорна Марзана" оп. Штравса, **Прага** (488,6) 7,30, 11.00 Концерт, 15.30 „Гарна Олена" оп. Офенбаха, **Брюсели** (509,3) 16.00 Концерт, 21.30 „Рена" оп. Ван Еленa, **Відень** (517,2) 12.55, 17.00 Концерт, **Мінхен** (532,9) 19.00 Брамсові пісні, **Будапешт** (550,5) 11.15 Богослуження, Концерт, **Харків** (937,5) 10.00, 12.15, 15.00 Концерт, 14.30 Для дітей, 16.35 Гумор, сатира, 18.00 Тр. з театру, 24.00 Звуковики.

Присилайте передплату!

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 12. листопада 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10 Ґрамофон, 13.10 Метеор. комунікат, 13.15 Шк. поранок, 15.40 Господарський комунікат, 16.50 „Вудвуди царя Соломона", для дітей, 16.25 Грамофон, Сільва рерум, 16.40 „Ол. Чоловський, людина, артист", 17.00 Авдиція для хорих, ґрамофон, 17.40 Відчит, 18.00 Легка музика, 18.20 Серед книжок, 18.30 Концерт (фортепян), 19.00 Всячина, 19.20 Хліборобські актуалії Галичини, 19.30 На овиді, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Орхестра, 22.05 Шопенові твори, 22.40 „В серці Нормандії", 22.55 Комунікати, 23.00 Танк. музика.

Неділя, 13. листопада 1932.

11.58 Час, 12.10 Метеорольоґ. комунікат, 12.15 Симф. поранок, 14.00 Рільн.-метеор. комунікат, 14.05 „Які засоби рятунку мають хлібороби в фін.-земельних законах" 14,25, 15.25 Концерт, 15.05 „Що чувати, що треба знати", 15.50 „Свято катол. молоді", 16.00 Для дітей: „Що чувати в світі", „Скитальці-кораблі", 16.25 Ґрамофон, 16.40 Відгомін І. вес. неділі, 17.00 Камер. концерт, 18.00 II вес. неділя, прольоґ, 18.15 Фейлетон Генр. Збежховського, 18.25 „Львівські диваки", 19.00 Уріжнороднена всячина, 19.20 Льв. спорт. комунікат, 19.25 Авдиція, 19.55 „Сім душ жінки" Васілевського, 20.10 Льв. хор ревелерсів, 20.40 Того не знаєте, 20.55 Спорт. вістки, 21.05 Наш кабарет, метеоро-економ. комунікат, 22.05 Екзотичне інтерв'ю Алі Калі Оглуі, 22.15 Кіно „Ра", 22.55 Комунікати, 23.00 Вес. оп. музика, 23.50 Фінал II. вес. неділі.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Дмитро Левицький зложив 25 зол. на Українську Захоронку замісць подяки за побажання в день імянин. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРОКАТИ від зол. 3.80, колдри, постіль, фіранки, капи, портієри і накидки найдешевше **Фрайліх, Львів, Сикстуська 21.**

МЕБЛІ елеґантні та тривкі на догідні сплати: **„Мебльосплат"** Городецька 7. 689 6—10

„КОСМЕО", Миколая 7. Плекання цери. Електроліза. Насвітлювання. Масажі. Прекрасний манікір. 771 3—3

ТОРБИНКИ жіночі зі шкіри — **великий вибір — найдешевше в робітні римарсько-галянтерійній М. Барера, вул. Сикстуська 2.** 370 18—33

НОВА вілійка, 5 убікацій, комфорт, сад — до продання. Болеслава Хороброго 8 (бічна Потоцького). 803 3—3

ОКАЗІЙНО до продання американська машинка до писання з українськими черенками, марки „Юст". Оглянути у фризієра, Львів, Льва Сапіги 47. 818 1—2

СЕПАРОВАНА (не з її вини), молода, маюча жінка з одною дитиною пізнає інтел. мущину до 45 літ на становиську в ціли матр. Вісти слати до Адм. „Діла". 819 1—1

ДО СЕРЦЯ дорога найближче через шлунок. Одначе найскорше здобуваємо серце коханої (-ого) при помочі знаменитих тісточок, чоколядок і помадок із цукорні Стецькова, Львів, вул. Миколая ч. 7. 758 1—1

ПОКІЙ умебльований, кухня урядження, передпокій, лазничка до винайму. Домініканська 11, II, м. 8. 820 1—3

Ovomaltine

ДЛЯ ВСІХ. ЗДОРОВЛЯ Й ЖИВОТНІСТЬ

можна задержати від дитинства до старости, якщо в кожній хаті щоденно питимуть ОВОМАЛЬТИНУ. Ця знаменита віджива з яєць, молока, солоду і какао в своїй сконцентрованій формі має всі відживчі складники і вітаміни необхідні для здоровля. ОВОМАЛЬТИНА робить кожний напій повновартісним, легкостравним, успішно ділає на нервову систему, скріплює організм, дає багатий запас здоровля і енергії — причому діти, з огляду на її милий смак, волять ОВОМАЛЬТИНУ, ніж кожний інший напій.

OVOMALTINE

запевнює здоровля!

Ціни: пушка 125 гр. зол. 2.50, 250 гр. зол. 4.30, 500 гр. зол. 7.80.

Fabryka Chemiczno-Farmaceutyczna
Dr. A. WANDER, Sp. Akc.
Kraków.

Можна дістати в усіх аптиках і дроґеріях. — Зразки і брошури висилаємо безплатно.

Грошеві перекази і пересилки до С. Р. С. Р.

Торговельне представництво С. Р. С. Р. подає до відома, що ціни товарів „Торґзіну" значно знижені. Магазини „Торґзіну" мають важкі засоби товарів. Грошеві перекази на „Торґзін" приймають такі банки: Банк Господарства Краєвого, Банк Уділовий і Загальний (Повшехни) Банк Кредитовий, які гарантують скоре полагодження переказів. Валюту можна пересилати також у вартостевих листах до дотичних відділів „Торґзіну" при „Госбанку". Живностевими пересилками займаються виключно фірми: **„Братя Пакульські" — Брацька 22, „Братя Гіршфельд" — Белянська 5, а пересилками одежевими Братя Яблковські" — Брацька 25.** Інформації про грошеві перекази, про пересилки одежеві та живностеві, як також писемні інформації (цінник і т. ін.) подає по отриманні почтової марки на відповідь — **ТОРГОВЕЛЬНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО С. Р. С. Р., ВАРШАВА, ВУЛ. КОШИКОВА 4. Тел. 906-66.** 710 4—5

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.
СМІХ ЗЕМЛІ
Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО
Спогади І. ІІ. і ІІІ. часть
Ціна 8·— золотих — без пересилки.

РОЗВОДОВІ справи в православній консисторії у Варшаві та всякі справи в Міністерствах і Урядах Варшави полагоджує скоро Олександер Сінґалевич, б. окруж. суддя, Варшава, вул. Вільча 66, м. 20. 811 1—1

ПРЕГАРНА площа на совганку на Личакові при вул. Крупярській ч. 15 **до винайму.** Добра льоката капіталу. Власність Читальні „Просвіти". Оферти слати на адресу о. Чемеринський Яр. вул. Личаківська 82. 813 1—5

Новововідчинений першорядний магазин
ПАНЧІХ
„М А Н О Н", Сапіги 1 (ріг Коперника) поручає панчохи, рукавички і білля, по цінах кризисових. 820 1—10

ЧОРНИЛО до писання, **СИНКА** до білля і **ШВАРЦ** до взуття — замовляйте лише в одинокій українській кооперативній фабриці
„З О Р Я", ЛЬВІВ — БОГДАНІВКА.

ПЯНІНА першорядні по знижених цінах; на догідних умовинах. Купно, продажа; заміна ужиганих інструментів.

НОВАЦКІ
Пілсудського 17. Тел. 35·21.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.